

IZVJEŠTAJ O OCJENI DOKTORSKE DISERTACIJE¹

OPŠTI PODACI I KONTAKT DOKTORANTA

Titula, ime i prezime doktoranta:	Dragana Randelović	
Departman:	Opšte pravo	
Studijski program:		
Broj indeksa doktoranta:		
Naslov predložene teme	<i>Jezik i pismo pisanja rada:</i>	Srpski jezik, ćirilično pismo
	<i>Bosanski / Srpski</i>	Denacionalizacija
	<i>Engleski</i>	Denationalization
Naučna oblast prijavljene teme:	Građansko-pravna oblast	

MENTOR

	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:	E-mail:
Mentor:	Prof. dr Enes Hašić		
Ostali članovi komisije za ocjenu disertacije:	Titula, ime i prezime	Ustanova, država:	E-mail:
	1. Prof. dr Halid Kurtović		
	2. Prof. Dr Gordana Jeknić		
Broj i datum sjednice Naučno-nastavnog vijeća u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu			
Broj i datum sjednice Senata u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu			

Ocjena doktorske disertacije

(ocjena mora sadržati izvorni naučni doprinos)

Komisija je na osnovu uvida u biografiju Dragane Randelović zaključila da se radi o kandidatkinji sa odgovarajućim znanstvenim, stručnim i profesionalnim iskustvom. Komisija je također zaključila da je kandidatkinja u svojim projektima na kojima je pokazala da je vrstan istraživač i da će uspješno privesti kraju svoj naučni – doktorski rad. **Konačno, Komisija smatra da kandidatkinja ispunjava uslove za izradu prijavljenog dokorskog rada.**

¹ Molimo Vas da nazovete fajl ovako: Ocjena – Prezime Ime doktoranda.doc
 Ispunjeni obrazac pošaljete u elektronskom i štampanom obliku Centru za doktorske studije.

I. OCJENA PODOBNOSTI TEME DOKTORSKOG RADA

na temu „„Denacionalizacija““

1. Obrazloženje teme

U opširnoj i detaljno obrazloženoj Prijavi teme doktorskog rada, kandidatkinja polazi od činjenice da jedno od trenutno najaktualnijih područja istraživanja u **oblasti denacionalizacije** jesu specifični postupci organa državne uprave u čijoj nadležnosti je ova vrsta poslova.

Kandidatkinja u obrazloženju navodi, da je istraživanje na temu nacionalizacije zemalja u tranziciji uvijek aktuelno i u postsocijalističkom periodu razvoja države. Isto tako, kandidatkinja navodi da i u Republici Srbiji postoje različiti pristupi denacionalizaciji, kao i da je ovu materiju nužno naučno obraditi, te na taj način dati prijedloge za jedinstvenim pristupom rješavanju ovog delikatnog problema. Međutim, prema mišljenju kandidatkinje, postupci pri rješavanju problema denacionalizacije, još uvijek nisu na zadovoljavajućem nivou sa tačke gledišta prosječnog građanina i/ili privrednika. Jedna od djelatnosti, za koju kandidatkinja smatra da je treba unaprijediti je saradnje lokalnih zajednica, što do sada nije bio slučaj. Prema mišljenju kandidatkinje, denacionalizacija je u većini zemalja bivših socijalističkog društvenog uređenja, skoro dovršen proces, što se za Republiku Srbiju ne može reći..

Kandidatkinja smatra da su praktična rješenja pravnih sistema nekih postsocijalističkih zemalja, u periodu tranzicije itekako izgledala kao neizbježna budućnost razvoja prava u ovoj oblasti, pa otuda njena odluka da se bavi izučavanjem ove problematike.

Kandidatkinja će se tokom izrade doktorskog rada, većinom služiti literaturom domaćih i stranih autora i iskustava, posebno nekih istočno-evropskih zemalja kod kojih je ovaj proces uspješno završen. Veliko otkrivenje za kandidatkinju se baziralo na činjenici da se i u Republici Srbiji traže nova rješenja, se te nada da će zaključci ovog rada biti prihvaćeni kao model u budućem rješavanju problema denacionalizacije.

Kandidatkinja, u obrazloženju svoje prijave objašnjava, šta je to **Denacionalizacija** i konstatuje, da je to proces vraćanja privatnim vlasnicima imovine (u naturalnom obliku ili u vidu novčanog obeštećenja) koja im je oduzeta na osnovu propisa o agrarnoj reformi, nacionalizaciji, konfiskaciji, sekvestraciji i delom eksproprijaciji. Istovremeno, kandidatkinja, proces denacionalizacije, posmatra i sa pravnog aspekta i navodi je to, građanskopravni institut putem koga se stiču i gube određena realna ili obligaciona imovinska prava, odnosno mjera kojom se nastoje **ukloniti** ili bar **ublažiti** efekti izazvani brojnim merama podržavljenja privatne svojine.

2. Ciljevi istraživanja i naučne hipoteze

Kandidatkinja u svom istraživačkom radu želi da ostvari cilj, do kojeg će doći preko dokazanih hipoteza, odnosno da ukaže na probleme koji se vezuju za proces denacionalizacije, i da se istovremeno ukaže na metode najefikasnijeg, ali istovremeno i najpravednijeg rešavanja tih problema.

U okviru ovako određenih istraživanja, kandidatkinja je postavila dvije osnovne naučne hipoteze, te pet pomoćnih hipoteza, koje glase:

Hipoteze istraživanja:

1. generalne hipoteze

1. Mjerama kao što su konfiskacija, agrarna reforma, nacionalizacija i eksproprijacija, grubo je kršeno jedno od osnovnih ljudskih prava, pravo na svojinu, ali i mnoga druga.
2. Denacionalizacija je, i ako izuzetno težak i delikatna problem, neophodna kako bi se

izvršila moralna i pravna rehabilitacija neosnovano osuđenih i ispravila istorijska nepravda, oslobodili tereta autoritarne prošlosti, sredili nerešeni imovinski odnosi i postavile zdrave osnove za razvitak privrede i pridruživanje Srbije Evropskoj uniji.

2. Pomoćne hipoteze

1. Denacionalizacija je neophodan uslov za privatizaciju, ona je u stvari, najefikasniji oblik privatizacije. Denacionalizacija i privatizacija su međusobno uslovljeni i povezani procesi.
2. Jedan od posrednih ciljeva denacionalizacije je i privlačenje inostranog kapitala, pogotovo u zemljama u kojima su strane investicije bitan faktor privrednog razvoja (kao što je i naša zemlja), jer bez sređenih imovinskih odnosa ulaganje je prisutno u znatno manjoj meri.
3. Najvažniji politički razlog za denacionalizaciju je svakako taj da Srbija ne može ući u Evropsku uniju bez sređenih imovinskih odnosa, jer je to jedan od ekonomskih uslova koje ona postavlja svim zemljama koje pretenduju da postanu njene članice.
4. Donošenjem propisa o denacionalizaciji u Republici Srbiji uspostavljen je zadovoljavajući pravni okvir za vraćanje oduzete imovine.
5. Razlozi za sprovođenje denacionalizacije, iako se međusobno prepliću, mogu se grupisati na: pravne, moralne, ekonomske i političke.

3. Naučna metodologija

Naučno istraživanje, formuliranje i prezentiranje rezultata zahtijeva primjenu odgovarajućih kombinacija naučnih metoda. U okviru ovog **doktorskog** rada se za potrebe istraživanja, evaluacije, formulisanja i prezentovanja rezultata zahtijeva primjena različitih i pojedinačnih i kombinovanih metoda naučno-istraživačkog rada. Stoga je bitno istaći najznačajnije metode u ovom radu: istorijskopравни, uporednopravni, pravno - dogmatski metod, statistički metod, metod analize sadržaja, kao i metod razgovora (intervjua).

4. Prikaz sadržaja disertacije

Doktorska disertacija Dragane Randelović pod nazivom „Denacionalizacija“ je napisana na 252 strane A4 formata kompjuterski obrađenog teksta (Times New Roman 12pt, prored 1,5). Rad obuhvata sledeća poglavlja: **1. Uvod** (7 strana), **2. Svojina – pojam, ograničenja, zaštita** (12 strane), **3. Mere ukidanja privatne svojine i njenog podržavljenja** (39 strana), **4. Denacionalizacija** (126 strana), **5. Zakonska rešenja denacionalizacije u bivšim članicama SFRJ** (50 strana), **6. Zaključak** (5 strana), **7. Literatura** (12 strane).

U **uvodnom delu** kandidatkinja najpre navodi predmet disertacije i kroz sistemski prikaz sadržaja uvodi čitaoca u zaokruženi sistem izlaganja koji kroz prikaz teorijskih i pozitivno-pravnih poimanja denacionalizacije i analizu odgovarajuće prakse, pretenduje da pruži važan izvor saznanja u pogledu najznačajnijih karakteristika denacionalizacije, kao društvenog, pravnog, političkog i ekonomskog procesa. Na kraju uvodnog izlaganja, kandidatkinja izlaže metode kojima se koristila prilikom istraživačkog postupka.

U **prvoj glavi** koja nosi naziv „Svojina – pojam, ograničenja, zaštita“ kandidatkinja ukazuje na pojam svojine, njene karakteristike i garancije na međunarodnom i nacionalnom nivou, kako bi se bolje shvatila težina svih mjera kojima je ona ukidana ali i ogroman značaj ispravljanja ove nepravde. Kandidatkinja ističe da je svojina jedno od osnovnih ljudskih prava i kao takva je garantovana i međunarodnim javnim pravom i ustavnim pravom. Međutim, takođe ističe i da vršenje svojine ima granica i da su njena ograničenja nužna, jer bezgranično proširenje svojinske vlasti ne bi

se moglo složiti ni sa etičkim karakterom opšte zajednice. Ipak, u disertaciji se jasno ukazuje i da od ograničenja, koja su neophodna i opravdana, treba razlikovati ukidanje privatne svojine i njeno pretvaranje u državnu koje je sprovedeno od strane državnih organa komunističke Jugoslavije ali i drugih socijalističkih zemalja.

U **drugoj glavi** koja nosi naziv „Mere ukidanja privatne svojine i njenog podržavljenja“, kandidatkinja izlaže mjere podržavljenja privatne svojine koje je sprovodio komunistički režim Druge Jugoslavije: konfiskaciju, agrarnu reformu, nacionalizaciju, eksproprijaciju, u cilju razvlašćivanja buržoazije, prisvajanja privatne imovine i razračunavanja sa „narodnim neprijateljima“. Kandidatkinja u okviru ove glave, obrađuje zasebno svaku od pomenutih mjera, i kroz analizu zakonskih propisa, na osnovu kojih su one sprovedene i konkretnih pojedinačnih akata kojima je oduzimana imovina, analizu statističkih podataka, ukazuje da su njima grubo kršena osnovna ljudska prava. U disertaciji je ukazano da je gotovo svakim zakonom i pojedinačnim aktom kršeno pravo na svojinu, jer je ona grubo i gotovo bezrezervno oduzimana od privatnih vlasnika i pretvarana u državnu, bez naknade. Pored ovog prava kršena su i lična prava - pravo na život, pravo na psihički i fizički integritet, pravo na slobodu mišljenja i izražavanja mišljenja, pravo na pravično suđenje i dr. Presude kojima su politički neistomišljenici proglašavani narodnim neprijateljima, i na osnovu kojih im je oduzimana celokupna imovina, nisu bile rezultat zakonito sprovedenog postupka, a u zatvorima su bili mučeni, nerjetko i lišavani života.

U **trećoj glavi** koja nosi naziv „Denacionalizacija“, kandidatkinja najprije pojmovno određuje denacionalizaciju kao proces vraćanja privatnim vlasnicima imovine koja im je oduzeta na osnovu propisa o agrarnoj reformi, nacionalizaciji, konfiskaciji i djelom eksproprijaciji, odnosno mere kojom se nastoje ukloniti ili barem ublažiti efekti izazvani ovim mjerama podržavljenja privatne svojine. Na samom početku treće glave, koja ujedno predstavlja i centralni deo ove disertacije, kandidatkinja hronološki izlaže i analizira razne pokušaje države koji predstavljaju sitne korake ka denacionalizaciji. Analiziran je i zakon koji je regulisao vraćanje imovine crkvama i verskim zajednicama, koji predstavlja pravi veliki pomak, međutim, ukazano je da je njime izvršena i velika diskriminacija između jedne kategorije pravnih lica i svih ostalih fizičkih i pravnih lica. Velika pažnja posvećena je i rehabilitaciji, kao neophodnom preduslovu za povratak konfiskovane imovine od „narodnih neprijatelja“, ali i važnoj pretpostavki za politički i moralni oporavak društva i prvi korak ka ispravljanju ove istorijske nepravde. Kandidat je ukazao da jedino rasvetljavanjem montiranih procesa i donošenjem presuda kojima se žrtve političkih represija oglašavaju nevinim, a presude kojima su one proglašene narodnim neprijateljima i kojima je konfiskovana njihova imovina, ništavim, raskida sa praksom kršenja ljudskih prava koja je dugo postojala i nakon pada autoritarnog režima usled neponištanja ovih „sramnih“ presuda i njihovih posledica. Kandidatkinja ukazuje i na brojne razloge denacionalizacije: moralne, pravne, ekonomske, političke. U radu ukazuje na neminovnost denacionalizacije i na veliku „težinu“ razloga zbog kojih je zakonodavac trebao, a pre svega, morao da zakonski reguliše i sprovede ovaj izuzetno osetljiv i komplikovan proces. Kandidat ističe da je denacionalizacija i neophodan uslov uspešne i pravedne privatizacije. Centralno mesto u radu zauzima analiza zakonskog rešenja denacionalizacije. Kandidatkinja je kroz analizu ukazala na njegove propuste i greške i predložila moguća bolja rešenja. U disertaciji je zaključeno da je donošenjem zakona uspostavljen zadovoljavajući pravni okvir, ali i da to nije dovoljno. Treba preduzeti brojne suštinski važne mere koje se tiču potrebnog društvenog i političkog konsenzusa, determinisanje i izdvajanje ekonomskih dobara za restituciju, izdvajanje novčanih sredstava, precizno definisanje obaveza državnih organa i sinergije državnog aparata na polju restitucije. Kandidatkinja ističe da je vrlo bitno i organizovanje rada na implementaciji zakonskih rešenja i sprovedenje prihvatljive dinamike u radu na rešavanju zahteva.

U **četvrtoj glavi** koja nosi naziv „Zakonska rešenja denacionalizacije u bivšim članicama SFRJ“, kandidatkinja analizira zakonska rešenja denacionalizacije u zemljama bivše SFRJ.

Kandidatkinja ističe da je u svim ovim zemljama imovina oduzimana na osnovu istih propisa i istim metodama, a s obzirom na bliskost u kulturnom i istorijskom nasleđu, ali pre svega, gotovo istovetnost državno-pravnog poretka, bogata praksa i iskustva u rešavanju problema denacionalizacije u njima su trebala poslužiti kao vodilja u formulisanju zakonskog rešenja u Srbiji, koja je ovo učinila među poslednjima.

U **zaključku** kandidat izlaže stavove do kojih je došao u toku istraživačkog rada na disertaciji i potvrđuje prethodno postavljene hipoteze.

U **literaturi** je navedena domaća i strana bibliografija, relevantne reference koje su korišćene u disertaciji.

5. Očekivani naučni doprinos i primjena rezultata

Na osnovu sistematski prikazanih rezultata, svih istraživanja (teorijskih i empirijskih) u radu će se dati odgovor na ranije postavljena pitanja. Također će se dati prijedlozi na koji način u budućnosti treba poboljšati položaj preduzeća koja se bave franšizingom i njihovom doprinosu privrednom razvoju zemlje.

Doprinos istraživanja će se, pre svega, ogledati u jednom sistematizovanom predstavljanju fenomena denacionalizacije u okviru jedne doktorske disertacije. Sistematskim prikazom teorijskih i pozitivno-pravnih poimanja denacionalizacije, uz analizu odgovarajuće prakse, disertacija će obezbediti zaokruženi sistem izlaganja koji će poslužiti kao važan izvor saznanja u pogledu najznačajnijih karakteristika denacionalizacije kao društvenog, pravnog, političkog i ekonomskog procesa. Naučna, stručna i druga zainteresovana javnost će imati mogućnost da se preko disertacije, na jednom mestu detaljno upozna sa pojmovima vezanim za denacionalizaciju, sa njenim karakteristikama, sa problemima koji je prate i sa odgovarajućim predlozima u pravcu rešavanja tih problema.

6. Ocjena Komisije

Po osnovu svega navedenog Komisija cijeni da je prijavljena tema doktorskog rada pod naslovom: „Denacionalizacija“ kandidatkinje Dragane Randelović, podobna za izradu, te da će opisano istraživanje dati naučni doprinos u pravnim naukama u teorijskom i aplikativnom smislu.

II. ZAKLJUČAK KOMISIJE

Kako iz prethodnih ocjena proizilazi da je prijavljena tema doktorskog rada „Denacionalizacij“ podobna za doktorski rad i da kandidatkinja **Dragana Randelović** ispunjava uslove za njenu izradu, predlažemo Nastavno-naučnom vijeću Pravnog Fakulteta Internacionalnog Univerziteta u Novom Pazaru, da u tom smislu donese pozitivnu odluku.

Mišljenje i prijedlog:

Izdvojeno mišljenje (samo ako neko od članova Komisije za ocjenu teme ima izdvojeno mišljenje)

Potpis

(ime i prezime člana komisije)

NAPOMENA (po potrebi):

Komisija za ocjenu doktorske disertacije	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
	1. Prof.dr Halid Kurtović, predsednik	
	2. Prof. dr Enes Hašić, mentor	
	3. Prof. dr Gordana Jeknić, član	

U Novom Pazaru, 24.02 .2015.. godine